

ห้องแดนภาษามลายูถิ่น

ทำไมจึงเรียก “ตาแป”

รุสตัน อุทัย¹

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีประจำฉบับนี้ขอเสนอ คำว่า [tape] <ตาแป> มีความหมายว่า “ข้าวหมาก” ซึ่งในภาษามลายูมาตรฐานเรียกว่า <tapai> คำนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีลักษณะทางเสียงที่แตกต่างจากคำอื่นๆ เมื่อเทียบคำในภาษามลายูมาตรฐาน (ทางภาษาศาสตร์ เรียกว่า การปฏิภาคของเสียง) กล่าวคือ โดยทั่วไปสระผสม <- ai> ในตำแหน่งท้ายคำของภาษามลายูมาตรฐานจะตรงกับ [-a] <-a> ในภาษามลายูถิ่นปัตตานี เช่น คำในภาษามลายูมาตรฐาน <tupai> “กระรอก” <sungai> “แม่น้ำ” และ <petai> “สะตอ” จะตรงกับคำในภาษามลายูถิ่นปัตตานีว่า [tupa] <ตูปา> [sunḡa] <ซุงา> และ [pətə] <เปอต> ตามลำดับ

ดังนั้น <tapai> ก็น่าจะตรงกับคำว่า [tapa] <ตาปา> (ภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีคำ [tapa] <ตาปา> มีความหมายว่า “ตบ” ซึ่งตรงกับคำว่า <tampal> ในภาษามลายูมาตรฐาน) ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น มีความเป็นไปได้อยู่ 2 ประการ กล่าวคือ ผู้เขียนพบว่า

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีย่อยที่พูดในบางหมู่บ้านในจังหวัดยะลา จะมีเสียง [-e] <-e> ในตำแหน่งท้ายที่ตรงกับ <-ai> ในภาษามลายูมาตรฐาน เช่น คำว่า [tupe] <ตูปะ> [sunḡa] <ซุงแง> และ [pətə] <เปอต> ก็จะตรงกับ <tupai> <sungai> และ <petai> ในภาษามลายูมาตรฐาน ดังนั้นความเป็นไปได้ประการแรกคือ ภาษามลายูถิ่นปัตตานียืมคำนี้จากภาษามลายูถิ่นปัตตานีย่อย เป็นการยืมระหว่างภาษาถิ่น (dialect borrowing) ความเป็นไปได้ประการที่สองคือ ภาษามลายูถิ่นปัตตานียืมคำว่า [tape] <ตาแป> มาจากภาษาเขมรคือคำว่า [trapae] “ข้าวหมาก” แต่ความเป็นไปได้ดังกล่าวนี้ค่อนข้างน้อยมาก เพราะคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ของคำนี้มีการกระจายที่สูงมากคือ พบเกือบทุกภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียน การหาข้อสรุปจึงจำเป็นต้องศึกษาในแง่วัฒนธรรมว่าการทำข้าวหมากนั้นเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชาติมลายูหรือว่าเป็นวัฒนธรรมที่เรียนรู้มาจากชนชาติอื่น

¹ อาจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี